

Спеціалізованій вченій раді
Д 44.887.02 ВНЗ Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Лазоренка Віталія Валерійовича

*на тему «Моделювання оцінки фінансової стійкості підприємства сфери
послуг», поданої до Спеціалізованої вченої ради Д 44.887.02
у ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
Міністерства освіти і науки України на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.11 – математичні
методи, моделі та інформаційні технології в економіці*

Актуальність теми дисертаційної роботи

Дисертаційну роботу Лазоренка Віталія Валерійовича на тему «Моделювання оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг» присвячено вирішенню актуального наукового завдання розробки теоретичних та практичних засад моделювання оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг.

З кожним роком у структурі економіки розвинених країн світу збільшується частка виробництва послуг. Вивчення проблеми оцінки фінансової стійкості відповідних підприємств сфери послуг є важливим аспектом розвитку цієї галузі і в Україні. Ринкові умови господарювання та проблеми фінансового забезпечення діяльності підприємств сфери послуг (ПСП) обумовлюють необхідність зміни фінансово-економічної політики та кваліфікованої оцінки фінансового стану з метою функціонування ПСП в кризових умовах і їх подальшого економічного зростання.

Для дослідження фінансової стійкості ПСП недостатньо мати тільки ретроспективну інформацію про фінансовий стан підприємства. Основою оцінювання виступають прогнозні показники фінансової стійкості, що можна одержати в першу чергу за рахунок її моделювання.

Попри труднощі при створенні, система розрахунку фінансової стійкості на основі математичних моделей з використанням сучасних інформаційних технологій виступає могутнім інструментом вирішення поставлених вище проблем, що обумовлює об'єктивну необхідність подальшої розробки основних теоретичних підходів та практичних шляхів забезпечення сталого фінансового розвитку ПСП.

ВНЗ Укоопспілки «ПУЕТ»	
Вхідний №	27-21/35
« 14 »	лютого 2019 р.
Кількість аркушів	
основн. докум.	7
додат.	—

Однак, проблеми управління фінансовою стійкістю ПСП, які мають значну специфіку діяльності, в роботах названих учених розглянуті недостатньо. Таким чином, розробка моделей оцінки фінансової стійкості ПСП є актуальним науковим завданням, що визначило тему дисертаційної роботи, її мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу виконано згідно з планом наукових досліджень кафедри кібернетики та системного аналізу Київського національного торговельно-економічний університету:

«Інформаційні технології в моделюванні діяльності бізнес-структур» (номер державної реєстрації 0117U000062), у межах якої автором удосконалено структуру здійснення оцінювання фінансової стійкості підприємства сфери послуг; здійснено програмну реалізацію алгоритму оцінювання фінансової стійкості підприємства сфери послуг з урахуванням рангів коефіцієнтів впливу на його фінансовий стан (довідка про впровадження від 25.10.2018 за № 2772/24);

«Прогнозування в туризмі засобами математичного та комп'ютерного моделювання» (номер державної реєстрації №0118U00051), у межах якої автором досліджено методику оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг; удосконалено класифікацію факторів впливу на фінансову стійкість підприємства сфери послуг; удосконалено методичні підходи до аналізу оцінки фінансової стійкості підприємства на основі застосування самоорганізуючих карт Кохонена (довідка про впровадження від 25.10.2018 за № 2765/24);

«Моделювання процесів управління трансформаційними проектами фінансової установи» (номер державної реєстрації №0118U00050), у межах якої автором досліджено проблеми оцінювання фінансової стійкості підприємства сфери послуг; здійснено аналіз існуючих моделей оцінювання фінансових показників підприємства сфери послуг; запропоновано побудову інтегрального показника оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг (довідка про впровадження від 25.10.2018 за № 2785/24).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, основні результати і висновки, що приводяться в дисертації, ґрунтуються на теоретичній розробці здобувачем досліджуваної проблеми, критичному узагальненні наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, спеціальної наукової літератури з питань управління, економічного й фінансового аналізу.

Аналіз структури та змісту поданої на захист дисертаційної роботи Лазоренка В. В. на тему «Моделювання оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг» та автореферату, докладне вивчення наукових положень та висновків дисертації здобувача дозволяють дійти висновку про повноту, системність і достовірність викладення основних результатів дослідження.

Основні теоретичні положення дисертації логічно пов'язані із поставленою метою і завданнями дослідження та узгоджуються з практичними розробками автора.

Обґрунтованість результатів роботи підтверджується правильним застосуванням наступних методів дослідження: *економічної теорії* при дослідженні поняття «фінансова стійкість підприємства сфери послуг» (§1.1); *аналітичного методу* – для теоретичного узагальнення наукових концепцій фінансового аналізу (§1.2); *методу експертних оцінок* – для побудови матриці порівняння коефіцієнтів впливу на оцінку фінансової стійкості та визначення їх пріоритетності; *економіко-математичних методів* – для побудови інтегрального показника оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг та визначення оптимальної форми зміни для коефіцієнтів інтегрального показника (§2.3); *методу індукції й дедукції* – при дослідженні теоретико-методологічних засад, що базується на принципах економічної теорії з одного боку та на концептуальних засадах економіко-математичного моделювання з іншого боку (§2.2); *методу порівняння* – для дослідження коефіцієнтів впливу на фінансовий стан підприємства та оцінки їх значущості (§3.1); *методу економіко-математичного моделювання* – для розробки моделей оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг (§3.2); *методу самоорганізуючих карт Кохонена* – для аналізу оцінки фінансової стійкості та прогнозування фінансової діяльності підприємства сфери послуг (§3.1); *методів випадкових величин та нечітких множин* – для числового вираження коефіцієнту сезонності як лінгвістичної змінної та факторів впливу на регіональне розташування підприємства сфери послуг (§2.2).

У дисертації для обґрунтування ряду напрямків дослідження використовуються можливості сучасних програмних засобів і комп'ютерних технологій. Правомірність основних висновків і практичних рекомендацій підтверджується проведеними розрахунками з моделювання оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг.

Достовірність і надійність результатів дослідження підтверджуються актом впровадження його основних результатів, апробацією на міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференціях, а також публікаціями у

наукових виданнях, які відповідають змісту дисертації і досить повно характеризують найбільш важливі її положення.

Отже, можна стверджувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертації, є обґрунтованими, достовірними, надійними, характеризуються новизною, мають теоретичне і практичне значення.

Теоретична цінність та новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Отримані здобувачем результати є певним внеском у розвиток економічної теорії, економіко-математичних підходів до моделювання оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг.

Вирішення широкого кола теоретичних і методичних задач щодо моделювання оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг дозволило автору дисертаційної роботи отримати результати та висновки, які мають наукову новизну.

Основним науковим результатом є розробка концепції моделювання системи оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг, яка заснована на зборі фінансових даних ПСП, комплексному аналізі факторів впливу на фінансовий стан, дослідженні керованості процесу оцінки фінансової стійкості, побудові моделі інтегрального показника фінансової стійкості ПСП та її реалізації (§2.2).

Вагомим здобутком автора є вдосконалення загальної класифікації факторів впливу на фінансову стійкість підприємства сфери послуг шляхом включення до моделі оцінювання фінансової стійкості факторів сезонності та регіонального розташування, що дозволяє врахувати якісні показники фінансового стану і підвищити об'єктивність оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг (§2.2).

Слід визначити удосконалені методи моделювання фінансової стійкості підприємства сфери послуг, які, на відміну від існуючих, що переважно використовують детерміновані внутрішні фактори впливу на оцінку фінансової стійкості, спираються на показники зовнішніх факторів сезонності та регіонального розташування, виражених випадковими та нечіткими змінними, що надає можливість врахувати невизначений характер фінансової діяльності ПСП (§2.2).

Особливістю вдосконалення методу моделювання оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг є основа розрахунку інтегрального показника, який, на відміну від існуючих, містить додаткові коефіцієнти впливу на фінансовий стан підприємства, що враховують характер зміни

інтегрального показника фінансової стійкості, що надає можливість отримати більше інформації про фінансовий стан ПСП (§3.2).

Удосконалено метод аналізу оцінки фінансової стійкості на основі моделі самоорганізуючих карт Кохонена для прогнозування фінансової діяльності підприємства сфери послуг, який відрізняється від існуючих відображенням результатів дослідження у вигляді наочних двовимірних карт, що надає можливість спростити візуалізацію, обробку та аналіз отриманих результатів (§3.1).

Здобутком автора є розширення теоретичного обґрунтування поняття фінансової стійкості підприємства сфери послуг, яке відрізняється від існуючих тим, що основна увага приділяється не лише збереженню рівноваги активів та пасивів суб'єкта господарювання та визначенню різниці між реальним власним капіталом та статутним капіталом, а й відображає здатність підприємства до самоокупності в проведенні фінансової діяльності, що в результаті надає можливість уникнути банкрутства та вказує на безпечну діяльність інвесторів (§1.1).

Отже, обґрунтовані положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи Лазоренка В. В. мають наукову новизну, суттєве значення для науки і практики.

Практичне значення результатів дослідження

Положення, що обґрунтовані в дисертації, мають практичну цінність, яка полягає у тому, що теоретичні і методичні положення доведені до рівня конкретних пропозицій.

Про прикладний характер наукових розробок і пропозицій свідчить їх використання у практичній діяльності. Основні результати дослідження впроваджені у діяльність комерційного підприємства «Виставковий комплекс «Чубинське», яке займається наданням готельно-ресторанних послуг.

Також результати дисертації здобувача використано у навчальному процесі Київського національного торговельно-економічного університету при розробці навчально-методичного забезпечення дисципліни «Моделювання економічних процесів» (довідка про впровадження від 25.10.2018 за № 2780/22).

Комп'ютерна реалізація запропонованих у дисертації моделей значно спрощує можливість їх практичного використання.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

Автором виконано вимоги щодо повноти викладення положень дисертаційної роботи у фахових виданнях та кількості публікацій для здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Основні наукові положення, висновки й результати дисертації опубліковано в 12 наукових працях, з яких 6 статей (з них 5 – у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз); 6 – матеріали міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 4,1 друк. арк.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи

Не зважаючи на високу наукову та практичну цінність дисертаційної роботи, доцільно відзначити деякі дискусійні моменти:

1. Виходячи з теми дисертаційного дослідження і усталеної практики, рекомендовано більш широко розкрити теоретичні основи фінансової стійкості підприємства сфери послуг, сутність фінансової стійкості підприємства взагалі та особливості підприємства сфери послуг (§1.1).

2. Автором наведено класифікацію методів та моделей оцінювання фінансового стану підприємства (с. 43-44), але детально не проаналізовано їх особливості, що підсилило б обґрунтування необхідності авторського підходу до моделювання оцінки фінансової стійкості підприємств.

3. Більшій деталізації та опису потребують основні етапи реалізації розробленої експертної системи оцінки фінансової стійкості на підприємстві сфери послуг (§3.2).

4. Робота набула би більшої обґрунтованості, якби автор при впровадженні моделі фінансової стійкості на підприємстві сфери послуг спирався на дані більшої кількості підприємств, що дало б змогу порівняти отримані результати (§3.3). Наприклад, доцільно було б дослідити готельне господарство, яке розташоване в курортній зоні, де ключову роль відіграє коефіцієнт розташування, який автор використовує у дослідженні.

5. В оформленні дисертаційної роботи мають місце неточності та окремі стилістичні помилки.

6. Висновки до розділів і загальні висновки доцільно було б підсилити, наголошуючи на науково-практичному значенні узагальнених у ході дослідження ідей та досвіду (с. 61-62, 130-132, 162-163, 164-166).

Відзначені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення дисертаційної роботи Лазоренка В.В.

Загальний висновок

Зважаючи на всі вище викладені положення, вважаю, що дисертація Лазоренка Віталія Валерійовича на тему «Моделювання оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг» є логічним, завершеним, самостійним,

комплексним науковим дослідженням, яке має теоретичне і практичне значення та характеризується науковою новизною.

Результати дисертації розв'язують актуальну проблему розробки теоретико-методичного інструментарію та практичних рекомендацій щодо моделювання оцінки фінансової стійкості підприємства сфери послуг..

Виконане дослідження має достатньо високий теоретичний, методичний та практичний рівні, послідовне та логічне викладення, необхідну повноту розкриття виконаних розробок. Тема дисертації відповідає паспорту спеціальності 08.00.11 - математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці. Дослідження є цілісною та завершеною особистою авторською роботою відповідно до поставленої мети та визначених завдань.

Результати дослідження знайшли відображення у відкритому друці та викладені на науково-практичних конференціях. У авторефераті змістовно розкрито основні положення дисертації.

Таким чином, представлена до розгляду дисертаційна робота за науковою новизною, теоретичною цінністю та практичною значущістю одержаних результатів відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема, пунктам 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор – Лазоренко Віталій Валерійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.11 - математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук,

ст. викл. кафедри економічної інформатики

Національної металургійної

академії України

К. О. Удачина

